

lezingen
wandelingen
excursies

KUNST IN ZICHT

najaar 2014

kunstminnende boekhandel

A-kerkhof 45-47
9712 BC
Groningen
050-3125593
e-mail:
Groningen@boekhandelvandervelde.nl

Athena's Boekhandel

BOEKHANDEL VAN DER VELDE

Colofon

Stichting Kunst in Zicht

Postbus 1181
9701 BD Groningen
Postgiro NL76 INGB 0004 9705 81
Telefoon (050) 318 86 51
www.kunstinzichtgroningen.nl
e-mail: info@kunstinzichtgroningen.nl

Statutair gevestigd te Groningen
Ingeschreven in het handelsregister KvK
41010838
Voorzitter: H. 't Hart
Secretaris: G.T. Seggers
Penningmeester: H.E. Delicaat

Kantooradres:

Oliemulderstraat 51
Groningen
dinsdag 10.00 tot 13.00 uur

Inschrijving:

Boekhandel van der Velde
A-Kerkhof 45-47
Groningen

Samenstelling inhoud:

Carolien ten Bruggencate, Anna Keller
Vormgeving: Anthony van Gelder
Basis lay-out: Hans Lakerveld
Druk: Volharding Groningen

Inhoud

Kunst als therapie

Lezingen

- 1 Van Gogh tot Cremer. Nederlandse kunstenaars in Parijs
- 2 Mexico-Stad
- 3 Assen en de Interbellum-architectuur
- 4 Het beeld van Augustus
- 5 Van Vrouwe Vruchtbaarheid tot Boze Baard. Godsbeelden uit de wereld van het Oude Testament en het Oude Nabije Oosten
- 6 En God schiep de eenhoorn: geschiedenis van een dier dat niet bestaat
- 7 Kazimir Malevich – De jaren van de figuratie

Themamiddag

- 8 Franse middag

Cursus

- 9 Grafiek!

Stadswandelingen

- 10 Binnenstad Beter
- 11 Gevelstenen

Excursies

- 12 Jan Wiegers in Schwerin
- 13 Oud-Amelisweerd en Kasteel De Haar
- 14 Zwolle - Meppel

Omslag:

Vincent Van Gogh, Montmartre:
molens en moestuinen, 1887
Van Gogh Museum, Amsterdam

Kunst als therapie

Dat het maken van schilderijen of beelden therapeutische waarde heeft, is al lang bekend. Maar kijken of praten over kunst kan ook therapeutisch werken. Volgens wetenschappelijk onderzoek hebben kunstwerken in ziekenhuizen een positief effect op patiënten: zij herstellen daardoor sneller.

Zelfs bij een gevreesde ziekte als Alzheimer kan kijken en praten over kunst een positief effect hebben. In New York is een succesvol programma ontwikkeld onder de naam *Meet me at MoMa*. Inmiddels hebben meer dan negentig musea over de hele wereld – in Nederland onder meer het Van Abbe Museum en het Stedelijk Museum – het programma overgenomen. Volgens de neuroloog Henry Weinstein is er een significante verbetering van het humeur bij zowel de patiënt als de mantelzorger. Door de opgewekte stemming neemt het denkvermogen van de patiënt toe (Trouw, 28/02/2014).

De filosofen Alain de Botton en John Armstrong hebben een nieuwe methode ontwikkeld om naar kunstwerken te kijken. Schilderijen of beelden kunnen hoop, rouwverwerking, evenwicht, zelfinzicht, ontwikkeling en waardering bieden. Door middel

van kijken naar kunst kunnen we leren omgaan met onze zwakheden.

De Botton en Armstrong hebben onder de titel *Art As Therapy* een boek geschreven en in het Rijksmuseum de tentoonstelling *Art is Therapy* ingericht. Een klein verschil in de titels: Kunst is therapie of Kunst als therapie. Bewust of onbewust? In deze tijden van bezuinigingen op de gezondheidszorg een sympathiek idee: in plaats van een bezoek aan een psychiater, koop een kaartje voor het Rijksmuseum!

Hierop voortbordurend en met een knipoog: bezoek onze lezingen en ervaar het kijken naar kunst en het luisteren naar onze docenten als therapie!

*Anna Keller
Carolien ten Bruggencate
juli 2014*

*Alain de Botton in het Rijksmuseum
(foto: Vincent Mentzel)*

Van Gogh tot Cremer

Nederlandse kunstenaars in Parijs

woensdag 8 oktober

19.30 - 21.30 uur

€ 11,00

spreeker drs. Carolien ten Bruggencate

plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

Vanaf 13 september is in Museum de Fundatie in Zwolle de tentoonstelling *Van Gogh tot Cremer - Nederlandse kunstenaars in Parijs* te zien. Centraal staat de artistieke pelgrimage van Nederlanders naar Parijs, die eind 19de eeuw op gang kwam en duurde tot en met de jaren '50. Honderden schilders, beeldhouwers en tekenaars uit Nederland – Vincent van Gogh, Kees van Dongen, John Rädecker, Piet Mondriaan, Charlotte van Pallandt, Karel Appel, Jan Cremer en vele anderen – verbleven in die periode voor korte of langere tijd in Parijs. Waar de een zich door de stad zelf liet inspireren, richtte de ander zich op de kunst van de internationale avant-garde. Bij terugkeer naar Nederland nam iedereen in zijn werk een stukje Parijs met zich mee.

Piet van der Hem, Moulin Rouge, circa 1908-1909

Voorbeeld bij uitstek van de start van het modernisme in Nederland onder invloed van Parijs is het schilderij *De molen 'Le Blute Fin'* van Vincent van Gogh uit 1886, dat in 2010 in de collectie van Museum de Fundatie werd ontdekt. Bijna elke Nederlandse kunstenaar met ambitie vertrok eind 19de en begin 20ste eeuw naar Parijs om de nieuwste ontwikkelingen op kunstgebied uit eerste hand te vernemen. In het voetspoor van Van Gogh volgden kunstenaars als Kees van Dongen, Jan Sluïjters en Leo Gestel, die via het fauvisme van Matisse de Nederlandse schilderkunst verrijkten met hun expressieve kleuren. Piet Mondriaan kwam in Parijs in aanraking met het kubisme van Picasso en Braque en ontwikkelde van daaruit zijn eigen unieke visie op de schilderkunst. De broers Bram en Geer van Velde, voor wie Van Gogh het ultieme voorbeeld was, vertrokken begin jaren '20 naar Parijs.

De lezing is een voorbereiding op een bezoek aan Museum De Fundatie (zie ook de excursie op 25 oktober, p.22).

Carolien ten Bruggencate is kunsthistorica, gespecialiseerd in de kunst van de 19de en 20ste eeuw. Zij is rondleidster in Museum De Fundatie.

Mexico-Stad

donderdag 9 en 23 oktober

19.30 - 21.30 uur

€ 22,00 / € 11,00 per avond

spreker dr. Peter Druiven

plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

Slechts weinig toeristen bezoeken Het Plein van de Drie Culturen in Mexico-stad en in de meeste reisgidsen wordt het nauwelijks genoemd. Geheel ten onrechte: dit plein in de wijk Tlatelolco is een prachtig voorbeeld van de gelaagdheid van de Mexicaanse cultuur zowel in materieel als immaterieel opzicht. Het Plein toont ons artefacten van de precolumbiaanse, de Spaans-koloniale en de moderne Mexicaanse architectuur. Het is een plek waar menig dramatische ontwikkeling zich heeft voltrokken, in het verre maar ook in het recente verleden. En het Plein belichaamt de complexe identiteit van het Mexicaanse volk die deels teruggaat tot de pre-columbiaanse periode, maar ook elementen bevat van de Spaanse overheersing en uiteraard het moderne Mexico van na de onafhankelijkheid.

Deze aspecten van historische gelaagdheid in de architectuur, in de complexe identiteit van de Mexicaanse samenleving

en in de diverse stedelijke functies van het Plein komen uitgebreid aan de orde. We maken een verkenning van het Plein en proberen dat in tijd en ruimte te plaatsen. Soms op het Plein zelf, soms door een korte zijweg naar soortgelijke plekken elders in Mexico-Stad of daarbuiten.

Tlatelolco geldt voor de bewoners van Mexico-Stad vooral als een gebied waar zich in het recente verleden drama's hebben voltrokken zoals de studentenopstand van 1968 - het jaar waarin Mexico de Olympische Spelen organiseerde - die met geweld werd bestreden. Maar ook als het gebied waar de aardbeving van 1985 vreselijk heeft huisgehouden en juist daar veel slachtoffers telde. Het Plein vormt tegenwoordig een onderdeel van een grote woonwijk in verandering. De ligging nabij het stadscentrum zorgt voor een toenemende druk op dit gebied, maar het Plein zal behouden blijven als bijzondere plek met grote historische en culturele waarde.

Peter Druiven is sinds kort met pensioen. Daarvoor was hij universitair hoofddocent aan de Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen en medewerker van het Mexico Studie Centrum van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is gespecialiseerd in ruimtelijk onderzoek in ontwikkelingslanden (India, China, Filipijnen en Mexico). Hij heeft vele malen een excursie voor studenten naar Mexico georganiseerd.

Assen en de Interbellum-architectuur

woensdag 29 oktober

19.30 - 21.30 uur

€ 11,00

spreeker ir. Tjalling Visser

plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

In november van 2013 is het boek 'Buurt met karakter' over de wijk Assen Oud-Zuid van de pers gekomen. Voor dit boek hebben Suzan Beute en Tjalling Visser onderzoek gedaan naar de stedenbouwkundige ontwikkeling van de wijk en de architecten die er hebben gebouwd. Assen blijkt niet zo zeer een stad te zijn waar nieuwe stijlen zijn uitgevonden, maar wel een plaats waar creatief werd omgegaan met architectuur.

J.F.A. Göbel, Plataanweg 3, Assen, 1932

Evenals in andere steden kwam in Assen in het interbellum (de periode tussen beide wereldoorlogen) verrassende architectuur van de grond. De lokale architecten die de gebouwen ontwierpen waren niet in de luxe omstandigheid zich uitgebreid theoretisch te scholen. Het waren mannen van de praktijk, die vaak begonnen als timmerman in het bedrijf van vader of oom, de ambachtsschool bezochten, tekenlessen volgden aan de avondschool en solliciteerden als tekenaar bij een architectenbureau.

De interbellum-architectuur in Assen borduurt voort op een traditionele basis, is bouwkundig van goede kwaliteit en is zeer gevarieerd in zijn verschijningsvorm. Behalve verstrooid over de gehele stad is de interbellum-architectuur met name in de wijk Oud-Zuid te vinden. Een wijk die in het Monumenten Selectie Project van de jaren negentig door het Rijk als gebied met Bijzondere Waarde werd aangemerkt. Architectuurstromingen uit het interbellum waardoor men zich liet inspireren, waren de Amsterdamse School, de Nieuwe Haagse School, de Nieuwe Zakelijkheid (functionalisme) en de Delftse School (traditionalisme).

Tjalling Visser is stedenbouwkundige en doceerde Urban Design en Geschiedenis van Stedenbouw en Landschap aan de Academie van Bouwkunst in Groningen.

Het beeld van Augustus

woensdag 19 november

19.30 - 21.30 uur

€ 11,00

spreker Marieke Nugteren MA

plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

2014 is het Augustusjaar: op 19 augustus is het namelijk 2000 jaar geleden dat keizer Augustus stierf. Het is dan ook een herdenkingsjaar waar in de klassieke wereld aandacht aan wordt besteed. Binnen de kunsthistorie eigenlijk nauwelijks, maar daar brengt Kunst in Zicht verandering in.

Augustus was de eerste 'princeps' en bracht Rome rust en orde na een eeuw van burgeroorlogen. Maar ook een nieuw systeem van erfopvolging deed zijn intrede: het principaat ofwel de Romeinse keizertijd. Augustus beroemde zich erop dat hij "een stad van baksteen had aangetroffen en een stad van marmer naliet". Na een succesvolle campagne in Spanje en Gallië liet Augustus bijvoorbeeld zijn 'Vredesaltaar', de Ara Pacis in Rome bouwen.

Augustus van Prima Porta, 1ste eeuw, Vaticaan Museum

In deze lezing staat het beeld van Augustus centraal. In letterlijke zin staan we via klassieke beelden, munten en gemmen oog in oog met de keizer. Maar ook zal een aantal gebouwen in Rome de revue passeren waarmee Augustus zich wilde profileren. In later tijd identificeerden vorsten zich met hem en was hij degene die in een visioen Maria met Christus zou hebben gezien. Tot slot zien we dat ook de 2000ste geboortedag een aanleiding was om Augustus te herdenken.

Marieke Nugteren studeerde klassieke talen en archeologie aan de UvA en is werkzaam als docente. In die hoedanigheid heeft zij al vele excursies naar Rome begeleid. Haar studie kunstgeschiedenis begon zij in Leuven en binnenkort zal zij aan de RUG afstuderen. Zij heeft zich gespecialiseerd in de Italiaanse schilderkunst.

Van Vrouwe Vruchtbaarheid tot Boze Baard

Godsbeelden uit de wereld van het Oude Testament en het Oude Nabije Oosten

donderdag 20 november

19.30 - 21.30 uur

€ 11,00

spreker dr. Michaël van der Meer

plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

Het beeld dat Joden, Christenen en moslims van hun Ene God hebben is treffend uitgedrukt in het bekende schilderij van Michelangelo waar Adam met zijn wijsvinger rijkt naar een zwevende man met weelderige witte baard getooid met een ernstige frons en omgeven door jongetjes die zijn kleinkinderen zouden kunnen zijn.

Kijken we evenwel naar de oorsprong van de voorstelling van die Ene enigszins patri-archale godheid en verschuiven we ons blikveld van het Moderne Europa naar de wereld van het Oude Nabije Oosten uit de Late Brons- en Vroege IJzertijd waar Jodendom, Christendom en Islam hun oorsprong vinden, dan zien

*Michelangelo Buonarroti, Sixtijnse kapel,
1508-1512, Rome*

we heel andere beelden, beeldjes om precies te zijn, voor die hogere macht. Om te beginnen zien we veeleer vrouwelijke beeldjes van vruchtbaarheidsgodinnen, die langzaam maar zeker worden vervangen door beeldjes van strijdende goden. Parallel aan die ontwikkeling is ook een traditie aan te wijzen die beelden van de godheid afwijst. Al die tradities monden uit in wat later het beeld van de Ene, schepende, terechtwijzende, soms straffende, vaak barmhartige God van Bijbel en Koran is geworden. In mijn lezing wil ik een aantal van die beelden en beeldjes bespreken om de vraag te kunnen beantwoorden wat ze ons vertellen over de mensen die ze vervaardigden of onderhielden en wat ze voor mensen van nu te zeggen hebben.

Michaël N. van der Meer studeerde Theologie en Semitische talen aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, promoveerde op het Oude Testament aan de Universiteit Leiden en doceerde Oude Testament en verwante vakken aan beide universiteiten en aan de Universiteit Groningen. Daarnaast doceert hij godsdienst en levensbeschouwelijke vorming op het Hermann Wesselink college te Amstelveen. Van zijn hand verschenen meerdere publicaties met name op het terrein van oude handschriften en oude vertalingen van het Oude Testament.

En God schiep de eenhoorn

Geschiedenis van een dier dat niet bestaat

donderdag 27 november

19.30 - 21.30 uur

€ 11,00

spreker Marjolein Zijlstra MA

plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

Vanaf de oudheid tot in het heden heeft de eenhoorn een plaats gehad in het gedachtegoed van de mensen. Aan het dier werd een gecompliceerde,

soms zelfs tegengestelde (christelijke en seculiere) symboliek toegekend, die zijdelings verband hield met de aan zijn hoorn toegeschreven geneeskrachtige eigenschappen. Deze symboliek vond zijn hoogtepunt in de late middeleeuwen. Vanwege de bijzondere eigenschappen van de hoorn veronderstelde men ook het bestaan van een zee-eenhoorn.

Gedurende de renaissance kwam langzamerhand een

einde aan het geloof in het bestaan van het dier, en werd de eenhoorn terugverwezen naar het land waar hij vandaan kwam: het rijk der fabelen. Tot op heden zijn er echter nog mensen die geloven dat het dier bestaat. De eenhoorn speelt met enige regelmaat een rol in de literatuur, de beeldende kunsten en in theatervoorstellingen en films. Dit geldt ook – zij het in aangepaste vorm – voor de aan het dier toegeschreven symboliek.

In deze lezing wordt met behulp van afbeeldingen van kunstwerken de samenhang besproken tussen

de veranderingen in de iconografie van de eenhoorn vanaf de oudheid tot het heden, en de religieuze en sociaal-politieke ontwikkelingen in Europa.

Marjolein Zijlstra-Mondt

studeerde in 2013 af als kunsthistorica aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij schreef onder meer een scriptie over de iconografie van de eenhoorn.

Eenhoornjacht met jagers, Rochester bestiarium, Londen, B.M. Royal MS. 12 F XIII (D-228F), Londen, ca. 1230

Kazimir Malevich

De jaren van de figuratie

donderdag 11 december

19.30 - 21.30 uur

€ 11,00

spreker Trudy de Lange MA

plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

In het Drents Museum zijn vanaf 25 november 60 schilderijen te zien van de beroemde Russische kunstenaar Kazimir Malevich (1878-1935). De nadruk ligt in deze tentoonstelling op het figuratieve werk van Malevich, dat hij vanaf 1928 tot zijn dood in 1935 maakte onder invloed van het sociaal-realisme. Pas na de perestrojka kregen zij enige bekendheid.

Malevich doorliep verschillende stilistische fases: het symbolisme, het impressionisme, het kubisme en het suprematisme worden door een aantal sleutelen werken belicht. Hoogtepunt van de inleidende serie werken is het volledig abstracte werk *Het Zwarte Vierkant* (1913), dat als een van de bekendste werken uit de kunstgeschiedenis geldt. Vervolgens wordt

Kazimir Malevich, *Zelfportret*,
1933

de ontwikkeling van het figuratieve en deels geabstraheerde werk getoond. die deels geabstraheerd zijn. Ook zijn fameuze *Renaissance portretten* (vanaf 1933), waaronder zijn *Zelfportret* (1933), krijgen ruim aandacht.

Ook is in de tentoonstelling een serie kostuums te zien, die Malevich ontwierp voor de avant-gardistische opera *Victory over the Sun*, die in 1913 in St. Petersburg werd opgevoerd. Van deze kostuums zijn tevens een aantal originele ontwerptekeningen te zien.

Trudy de Lange is kunsthistorica en geeft lezingen/presentaties voor diverse instellingen. Ze is rondleidster in het Drents Museum.

Franse middag

Zondag 30 november

14.00 - 17.30 uur

€ 19,50 (incl. koffie/thee, glas wijn of fris met borrelhapjes)

sprekers Eric Bos, Carolien ten Bruggencate

plaats Café restaurant Huis 'De Beurs' A-Kerkhof Zuid Zijde 4

opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Naar aanleiding van de tentoonstelling Nederlandse kunstenaars in Parijs organiseert Kunst in Zicht een Franse middag met twee lezingen en muziek. Locatie Café- restaurant Huis "De Beurs" biedt een passend decor bij het thema biedt van de middag.

De verdorven stad: Parijs tussen 1886 en 1900

In 1886 besloot Vincent van Gogh plotseling om uit België weg te gaan en bij zijn broer Theo in Parijs te gaan wonen, Rue Lepic 54. Zijn kennismaking met Parijs was een hevige. Parijs bleek een immense stad te zijn, vol vertier, verleidingen en gevaar. Een verdorven stad waar Paul Cézanne nachtmerries van kreeg. Aan de hand van enkele schilderijen van Van Gogh wandelen we de Lichtstad binnen, te beginnen bij de Moulin de la Galette, het eerste vermaakscen- trum van Parijs. Daar maken we kennis met kunst- naars-tijdgenoten, tingeltangels en variété-theaters.

De café's rijzen als paddenstoelen uit de grond. Daar vinden we de vele prostituees, absintverslaafden, syfilislijders, schilders en fotografen. Tussendoor

Vincent van Gogh, Windmolen Le Blute-fin, 1886

bezoeken we enkele ateliers van beroemde kunstenaars. Aan het eind van onze historische wandeling lopen we in 1900 over het terrein van de grote Wereldtentoonstelling met sprookjespaleizen en rijdende trottoirs. Daar kijken we tot slot nog even rond in het privé-paviljoen van Auguste Rodin.

Eric Bos geeft colleges kunstbeschouwing aan de Klassieke Academie in Groningen. Hij is tevens schrijver, beeldend kunstenaar en journalist. Kunst en leven in de 19de eeuw is een van zijn specialiteiten.

Het onschuldige platteland: kunstenaarsdorpen in Frankrijk

Tussen 1830 en 1910 verlieten meer dan 3000 kunstenaars vanuit de hele wereld de toonaangevende kunstcentra, om te gaan wonen en werken in kleine dorpen die verspreid lagen over het Europese platteland. Rond 1900 bevonden zich in Europa meer dan 80 kunstenaarskolonies. Een aanzienlijk deel van alle kunstenaars bracht

op zijn minst een of meer seizoenen door in een van deze kolonies. Rond 1880 was het verblijf in een kunstenaarsdorp een serieuze carrière-optie voor kunstenaars, en een gestage stroom van schilders verhuisde van de stad naar het platteland, terwijl een steeds groeiend aantal schilderijen met landelijke voorstellingen teruggestuurd werd naar de stedelijke tentoonstellingscentra. In de lezing zwerven we langs de bekendste kunstenaarskolonies in Frankrijk, zoals Barbizon en Pont-Aven. Daarnaast zijn er plaatsen waar één enkele kunstenaar een stempel op heeft gedrukt, zoals Giverny (Monet) en Gerberoy (Henri le Sidaner).

Carolien ten Bruggencate is kunsthistorica. Zij is gespecialiseerd in de kunst van de 19de en 20ste eeuw.

Afsluitend en onder het genot van een drankje en hapje kunt u naar Franse musette muziek luisteren, uitgevoerd door Editha Vennik. Musette wordt beschreven als 'Pittig en charmant, jachtig en donker, melancholisch en bitsig, van iedereen en dus van de straat, altijd zichzelf en telkens kind van vele invloeden' (W. Gielens).

Editha Vennik is muzikant, speelt accordeon, geeft les aan volwassenen en kinderen en is initiatiefnemer van diverse muzikale projecten.

Tuin van Claude Monet in Giverny

Grafiek!

**donderdag 23 en 30 oktober,
6 en 13 november**

10.00-12.00 uur

€ 44,00 / € 11,00 per les

spreeker Carolien ten Bruggencate,
Aldrik Salverda, Antje Veldstra,
Onno Broeksma

plaats Poortershoes,
Oosterweg 13, Groningen /
Grafisch Centrum,
Warmoesstraat 41, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

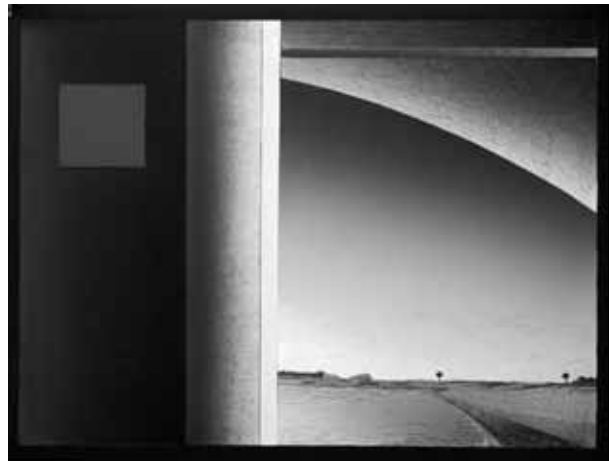
Kunst in Zicht, het Grafisch Centrum en de Kunstuitleen van het CBK Groningen besteden in een gezamenlijk georganiseerde cursus aandacht aan grafische kunst.

Een ree die door de sneeuw stapt, laat een spoor na. Een afdruk van zijn poten, een soort blinddruk, een prent. Een kunstenaar die op zijn houtsnede inkt aanbrengt en die vervolgens op wit papier overbrengt, maakt ook een prent: een kunstprent. Met deze vergelijking is aangeduid wat grafiek in haar simpelste kern is: een vorm met inkt op papier afdrukken. Een prent ontstaat dus uit een drietal componenten, te weten de drukvorm (bijv. een houten plank of etsplaat), de inkt en het papier (het kan ook linnen of iets anders zijn), dat het beeld gaat dragen.

Dankzij technische ontwikkelingen hebben zich in de loop van de tijd talrijke prentsoorten ontwikkeld.

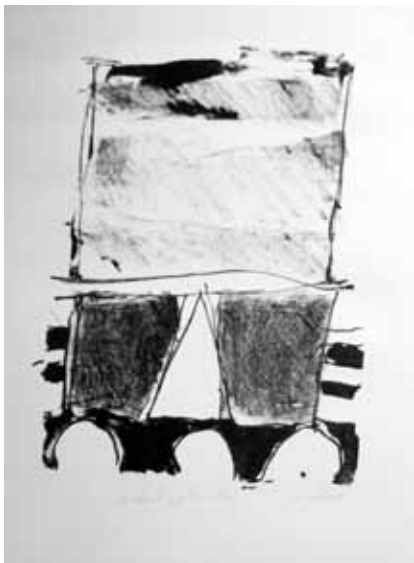
De vijf belangrijkste daarvan zijn:

- de hoogdrukprent, in Europa sinds ongeveer 1400; voorbeeld is de houtsnede

Antje Veldstra, Japan Silenzio, 2007, houtdruk

- de diepdrukprent, ontstaan rond 1500; voorbeeld is de ets
- de vlakdrukprent, vanaf ongeveer 1800; voorbeeld is de litho
- de doordrukprent, vanaf ongeveer 1925; voorbeeld is de zeefdruk
- de computerprent, vanaf ongeveer 1960; voorbeeld is de laserprint

Aldrik Salverda, Maskerade I, 2012, litho

In de hedendaagse grafiek zijn deze vijf soorten van min of meer gelijkwaardig artistiek belang. Opmerkelijk is dat terwijl in de grafische industrie de oude technieken werden verlaten, in de grafische kunst alle technieken, ook de oudste, zich hebben gehandhaafd. Ze worden nog allemaal gebruikt. Elke techniek heeft nu eenmaal zijn eigen expressieve mogelijkheden en die blijven van belang.

De cursus begint met twee theorielessen door kunsthistorica Carolien ten Bruggencate, over het ontstaan en de ontwikkeling van de grafische technieken. De derde les vindt plaats in het Grafisch Centrum, waar de beeldende kunstenaars Lieke Vreede (etsen), Antje Veldstra (houtdruk) en Onno Broeksma (lithografie) aan de hand van hun eigen werk laten zien hoe een ets, een houtdruk en een litho van ontwerp tot eindproduct tot stand komen.

We sluiten de cursus af met een bezoek aan de Kunstuitleen, waar een keur aan grafische kunst uit de eigen collectie zal worden getoond.

Onno Broeksma, Zonder titel, 2014, litho

Binnenstad Beter

zondag 28 september

14.00 - 16.00 uur

€ 11,00

begeleider drs. Jaap Ekhart
vertretpunt VVV Groningen

Grote Markt

opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

Als de wandeling is volgeboekt en alleen bij voldoende belangstelling gaat om 11 uur ook een wandeling van start.

Groningen, de binnenstad. Cijfers 2012: op 1 vierkante kilometer werken zo'n 18.000 mensen bij 2.180 vestigingen. Het centrum bestaat uit een mix van functies: wonen, werken en recreëren. Zo'n 30.000 personen bezoeken dagelijks de binnenstad. Het centrum is al jarenlang moeilijk bereikbaar. Het plan voor aanpak van het centrum "Binnenstad Beter" kan beschouwd worden als een voortzetting van het Verkeerscirculatieplan (1977). Een groot deel van de aanpak wordt gerealiseerd in de periode 1993-1996.

Onder de bezielende leiding van wethouder Ypke Gietema vond in 1987 de opstart plaats van het spraakmakende project "Binnenstad Beter". Het project was het plan voor de aanpak van de Groningse binnenstad. Ruimtes moesten opnieuw worden opgekrikt of opnieuw ingericht, auto's moesten nog meer worden geweerd... er werd een hele waslijst van eisen en wensen opgesteld. "Binnenstad Beter", wat is er sinds 1987 eigenlijk gebeurd?

Tijdelijke onderkomen van de VVV op de Grote Markt, Groningen

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en schreef artikelen over architectuur in de stad Groningen.

Gevelstenen

zondag 9 november

14.00 - 16.00 uur

€ 11,00

begeleider Edward Houting BNO
vertrekpunt VVV Groningen,
 Grote Markt

opgave Boekhandel van der Velde,
 A-Kerkhof 45-47, Groningen

*Als de wandeling is volgeboekt en
 alleen bij voldoende belangstel-
 ling gaat om 11 uur ook een
 wandeling van start.*

Gevelstenen zijn al honderden jaren een begrip in voornamelijk stedelijke gebieden. Zij dienden om reizigers hun plaats van bestemming te laten vinden of algemene informatie te geven over diensten, gebouwen en personen. Reeds in de oudheid bij de Grieken en Romeinen komen aanduidingen voor zowel losstaand als op gevels. Zij hebben betrekking op beroepen, verkiezingen of op iets dat te huur is. Dit gebruik is waarschijnlijk overgenomen door de bewoners van de lage landen. In Groningen zijn nog een aardig aantal gevelstenen, gevelbeelden en teksten overgebleven daterend van ongeveer 1550 tot en met de huidige tijd. De wandeling voert ons langs circa 40 gevelstenen binnen de diepenring.

Edward Houting is grafisch vormgever en publicist. Hij heeft gefotografeerd en boeken geschreven en vormgegeven, onder meer over gevelstenen.

*Beeld op de poort van het Remonstrants Gasthuis,
 Noorderbinnensingel, Groningen*

Jan Wiegers in Schwerin

vrijdag 19 september tot en met
zondag 21 september
vertrek

7.00 uur Groningen, Hoofdstation

7.15 uur Haren, Postillion Hotel

thuiskomst zondag 21.00 uur

€ 295,00 (inclusief vervoer tou-
ringcar, 2 hotelovernachtingen

met ontbijt en diner, entrees,
rondleidingen; exclusief verplichte
annuleringsverzekering en bagage-
verzekering)

toeslag eenpersoonskamer

€ 40,00 voor twee nachten

opgave uitsluitend bij Kunst in

Zicht, tel 050-3188651 of

info@kunstinzichtgroningen.nl

Inschrijving mogelijk tot uiterlijk

1 september 2014

Aanleiding voor deze meerdaagse excursie aan het begin van het najaarsseizoen is een tentoonstelling in de Galerie Alte & Neue Meister Schwerin: *Expressionistische Begegnung. Ernst Ludwig Kirchner – Jan Wiegers*.

Op de heenweg leggen we eerst aan bij de Kunsthalle in Emden, waar de tentoonstelling *Horizont Jawlensky. Auf den Spuren von Van Gogh, Matisse, Gauguin* te zien is. Jawlensky behoort tot de bekendste Duitse expressionisten rond de kunstenaarsgroep Der Blaue Reiter. In 2014 is het 150 jaar geleden dat hij werd geboren. De expositie richt zich op zijn vroege werk en op de relatie met andere kunstenaars, zoals Paul Cézanne, Lovis Corinth, Vincent van Gogh, Paul Gauguin, Edvard Munch en Henri Matisse. Te zien zijn circa 75 werken uit de periode 1900-1914.

Daarna vervolgen we onze reis naar Skulpturengarten Funnix. Dat beeldenpark ligt vlakbij Wilhelmshaven in Ost-Friesland en is ontstaan uit

Skulpturengarten Funnix

de privé-verzameling van de Duitse beeldhouwer Leonard Wübbena. Diens collectie werd in 2006 aangevuld met beeldhouwwerken van bevriende beeldhouwers. De zo ontstane Sammlung Wübbena kreeg een plaats in de tuin van de kunstenaar, die in 2007 werd uitgebreid tot een hectare en voor het publiek werd opengesteld. Naast de permanente collectie worden ook werken in langdurige bruikleen van diverse kunstenaars getoond. Voorts worden ieder jaar enkele kunstenaars uitgenodigd voor een wisseltentoonstelling. De Skulpturengarten Funnix neemt deel aan de door de Kunsthalle in Emden jaarlijks georganiseerde Garten Eden Ostfriesland.

Schloß Schwerin

Aan het eind van de eerste dag komen we aan in Schwerin, waar we twee nachten verblijven. Op zaterdag bezoeken we Schloß Schwerin, een romantische sprookjeskasteel in het meer van Schwerin, met ontelbare torens, koepels en vleugels. Frederik Frans II liet het tot 1857 verbouwen tot een indrukwekkend symbool van zijn machtige dynastie. Het kasteel behoort tot de belangrijkste bouwwerken van het historisme in Europa. Reeds de bouwers van de in 973 voor het eerst vermelde Slavenburcht hadden met de locatie op een eiland een strategisch gunstige plaats gekozen. Zijn huidige uiterlijk, met vijf vleugels, heeft het kasteel te danken aan de verbouwing in opdracht van Frederik Frans II, groothertog van Mecklenburg-Schwerin. Het prachtige bouwwerk had 653 vertrekken met parketvloeren van houten inlegwerk, kostbaar houtsnijwerk, verguldsel en gestucte plafonds. Hoogtepunt is de troonzaal met zuilen van Carraramarmer en vergulde, gietijzeren deuren. Net zo bezienswaardig zijn de prachtige vooroudergalerij, de eetkamer en de ronde, als tuinsalon vormgegeven torenkamer met panorama-uitzicht op het

meer. De bijzondere charme van het kasteel ligt in de geslaagde symbiose met de prachtige baroktuin, die rond het slot ligt.

Het Staatliche Museum Schwerin is een van de meest gerenommeerde musea van Duitsland. Het is gevestigd op diverse locaties. De Nederlandse schilderkunst uit de 17e en 18e eeuw en de collecties grafiek en kunstnijverheid in het kasteel zijn van wereldniveau. De Mecklenburgse hertogen kochten kunstwerken aan van tegenwoordig wereldberoemde kunstenaars als Peter Paul Rubens, Jan Brueghel de Oude en Frans Hals. Een hoogtepunt is *De Poortwachter* van Carel Fabritius, de schilder uit Delft van wie slechts dertien schilderijen bekend zijn. Tot de mooiste genrestukken horen *Dame aan het cembalo* van Frans van Mieris en *Liefdesverdriet* van Jan Steen. Opmerkelijk modern is de jongenskop van Frans Hals. Of het nu stillevens zijn van beroemde schilders zoals Pieter Claesz, Willem Claesz Heda of Willem Kalf, zeestukken van Simon de Vlieger en Ludolf Backhuysen: het is duidelijk dat de hertogen van Mecklenburg alleen met het beste genoegen namen. Naast een winterlandschap van een van de belangrijkste schilders uit de Romantiek, Caspar David Friedrich, bevat de collectie ook schilderijen van bekende schilders uit het begin van de 20e eeuw, zoals Max Liebermann, Lovis Corinth, Franz von

Stuck, Alexej von Jawlensky en Pablo Picasso. Uniek is de Schweriner collectie Marcel Duchamp: de 90 werken vormen een representatieve dwarsdoorsnede van zijn werk. John Cage, Sigmar Polke, Rachel Whiteread, Daniel Spoerri vertegenwoordigen de talrijke kunststromingen van na 1960.

In Schloß Schwerin is de tijdelijke tentoonstelling *Expressionistische Begegnung. Ernst Ludwig Kirchner – Jan Wieggers* te zien. Ernst Ludwig Kirchner behoort

tot de belangrijkste kunstenaars van het Duitse expressionisme. In 1905 richtte hij op 25-jarige leeftijd met de architectuurstudenten Fritz Bleyl, Erich Heckel en Karl Schmidt-Rottluff de kunstenaarsgroep Die Brücke op. De kunstenaars streefden in hun werken naar zuivere expressie. Jan Wieggers, medeoprichter van de Kunstkring De Ploeg leerde Kirchner kennen in 1920 in Davos en werd zijn eerste leerling. Tussen 1920 en 1925 werkten beide kunstenaars van tijd tot tijd in de Zwitserse bergen. De tentoonstelling *Expressionistische Begegnung. Ernst Ludwig Kirchner*

Ernst Ludwig Kirchner, Holländer Maler im Atelier (Jan Wieggers), 1925

– *Jan Wieggers* gaat over de vriendschap tussen de Duitse en Nederlandse kunstenaar. Aan de hand van circa 100 schilderijen en prenten worden overeenkomsten en verschillen in het werk van beide kunstenaars in beeld gebracht. Op weg naar Schwerin zal in de bus de film *De Ploeg 1918-1928* (regie Buddy Hermans, 1998) worden vertoond.

Op zondag brengen we een bezoek aan de Hanzestad Wismar, die in 2002 samen met Stralsund op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO is geplaatst. Voornaamste bezienswaardigheden zijn de Nikolaikirche, het op een na hoogste kerkgebouw in baksteengotiek ter wereld, het marktpein met de Alter Schwede (met 14de-eeuwse bakstenen gevel) en de Wasserkunst, het symbool van de stad. Dit is een paviljoen in Hollandse renaissancestijl, vanwaar het water over de stad werd gedistribueerd. Het imposante stadhuis is 19de-eeuws, dus veel minder oud dan in de meeste andere hanzesteden. Van de oude stadsverdediging rest nog een stadspoort. De Georgenkirche, de grootste van Wismar, kan inmiddels ook weer als bezienswaardigheid worden bijgeschreven.

Oud Amelisweerd en Kasteel De Haar

zondag 5 oktober

vertrek

8.00 uur Groningen, Hoofdstation

8.15 uur Haren, Postillion Hotel

thuiskomst 19.00 uur

€ 65,00 (inclusief vervoer touring-car, entrees, rondleidingen, lunch, koffie/thee)

opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of info@kunstinzichtgroningen.nl

Vanaf augustus 2012 is het landhuis Oud Amelisweerd in beheer bij de Stichting Museum Oud Amelisweerd. Daarmee kwam een einde aan jaren van leegstand en tijdelijke bewoning. Het landhuis werd gerestaureerd door de gemeente Utrecht. De Armando Collectie van het voormalig Armando Museum uit Amersfoort heeft in MOA een waardig thuis gevonden. Daarmee is het MOA een huis van kunst geworden, waarin aan de hand van drie collecties – de historische buitenplaats, de Armando Collectie en de collectie Chinese en historische behangsels – de relatie tussen mens en natuur onderzocht, verdiept en in samenhang gepresenteerd wordt. Op de bel-etage staan de historische interieurs met hun unieke 18de- en 19de-eeuwse wanddecoraties centraal. Het getoonde ruimtelijk

werk van Armando gaat er een dialoog mee aan. Op de eerste verdieping, waar de historische behangsels slechts fragmentarisch overgeleverd zijn, is nog meer werk van Armando te zien.

Na een rondleiding door MOA lunchen we, waarna de excursie wordt voortgezet in en om Kasteel De Haar in Haarzuilens.

Kasteel de Haar oogt als een middeleeuws sprookje met haar torens, ophaalbrug en weergangen. Maar achter deze indrukwekkende hoge muren schuilt de wereld van weelde en luxe waarin de familie Van Zuylen al sinds het begin van de 20ste eeuw leeft.

*Museum Oud-Amelisweerd
(foto: Ernst Moritz)*

Kasteel De Haar, Haarzuilens

De puissant rijke Baron Etienne en Barones Hélène lieten ter meerdere eer en glorie van de familie Van Zuylen van Nijevelt van de Haar eind 19de eeuw een kasteel bouwen van on-Nederlandse allure: met wel 200 kamers, een variëteit aan torens en transen en een enorme overkapte binnenplaats kent het in Nederland zijn gelijke niet.

In 1892 kreeg architect Pierre Cuypers opdracht om Kasteel de Haar te herbouwen. Cuypers bouwde op het Middeleeuwse grondplan een kasteel in neogotische stijl, maar wel voorzien van alle gemakken die aan het eind van de 19de eeuw voorhanden

waren. Cuypers ontwierp niet alleen het exterieur, maar ook het interieur en meubilair. In de rondleiding hoort u alles over de 20 jaar durende werkzaamheden van Cuypers aan Kasteel de Haar.

Ook de inrichting straalt de luxe en grandeur van de baronale familie uit: de toen al zeer beroemde Pierre Cuypers ontwierp speciaal voor het kasteel allerlei meubels en ornamenten, en de Baron en Barones verza-

melden ook zelf allerlei objecten van over de hele wereld die zij meenamen naar het kasteel.

Om het kasteel ligt een imposant park, dat speciaal ontworpen is om het kasteel te completeren. Vanuit het kasteel moest je de mooiste uitzichten hebben op Franse stijltuinen en Engelse landschappen. Voor de aanleg is zelfs een heel dorp verplaatst.

Zwolle - Meppel

zaterdag 25 oktober

vertrek

8.00 uur Groningen Hoofdstation

8.15 uur Postillion Hotel Haren

thuiskomst 19.00 uur

€ 75,00 (inclusief vervoer touring-car, entrees, rondleiding, lunch, koffie/thee)

opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of

info@kunstinzicht groningen.nl

In het Paleis aan de Blijmarkt te Zwolle is dit najaar een tentoonstelling gewijd aan Nederlandse kunstenaars die voor kortere of langere tijd in Parijs hebben gewoond en gewerkt. Aanknopingspunt voor deze expositie is het schilderij *De molen 'Le Blute Fin'* van Vincent van Gogh uit 1886. Het doek is verworven door Dirk Hannema (1895-1984), kunstverzamelaar, oud-directeur van het Rotterdamse Museum Boymans en grondlegger van Museum de Fundatie. Hij kocht het molengezicht in 1975 voor een paar duizend gulden bij een kunsthandel in Parijs. Hannema stelde meteen vast dat het een schilderij van Van Gogh betrof, maar door zijn twijfelachtige reputatie op het gebied van toeschrijvingen kreeg dit werk geen enkele aandacht. Pas in 2010 werd het als een echte Van Gogh erkend.

In het voetspoor van Van Gogh volgden kunstenaars als Kees van Dongen, Jan Sluijters en Leo Gestel, die via het fauvisme van Matisse de Nederlandse schilderkunst verrijkten met hun expressieve kleuren. Piet Mondriaan kwam in Parijs in aanraking met het

Vincent van Gogh, *Gezicht vanuit Vincents atelier 1886*, Van Gogh Museum, Amsterdam

kubisme van Picasso en Braque en ontwikkelde van daaruit zijn eigen unieke visie op de schilderkunst. De broers Bram en Geer van Velde, voor wie Van Gogh het ultieme voorbeeld was, vertrokken begin jaren '20 naar Parijs. Speciale aandacht op de expositie in Museum de Fundatie krijgt de vernieuwende Nederlandse beeldhouwkunst in de jaren '20 en '30, die tot dusver op tentoonstellingen over de opkomst van het modernisme in Nederland onderbelicht is gebleven.

Onderweg naar Zwolle stoppen we in Meppel waar we met een gids langs voorbeelden van Art Nouveau-architectuur zullen wandelen. De Meppeler architect G. Otten Jzn. heeft aan het begin van de twintigste eeuw veel mooie Jugendstilpanden ontworpen. De deftige herenhuizen aan de Stationsweg zijn aangelegd tussen 1880 en 1910. De meeste huizen zijn aan de buitenkant nog origineel. De huizen op de nummers 2, 18, 20, 29, 34, 36 en 51 staan op de Rijksmonumentenlijst. Maar ook andere huizen aan de Stationsweg zijn monumentaal. Dit is zo uniek dat de Stationsweg met het daar achter gelegen Wilhelminapark (dat destijds is ontworpen door de landelijk bekende landschapsarchitect Leonard Springer) door de Rijksdienst voor Monumentenzorg is aangewezen als beschermd stadsgezicht.

Dubbel woonhuis, Meppel Zuideinde 60-62, 1906

Maar ook elders vinden we mooie voorbeelden, zoals aan de Hoofdstraat. Op nummer 73 vinden we misschien wel het mooiste Jugendstilpand in Meppel. De mooie bovenramen kwamen tevoorschijn na een restauratie in 2008. Vrij uniek zijn de ronde etalageramen die gezet zijn in

Meppel, Wilhelminapark

geklonken gietijzeren profielen. In een natuurstenen pilaar staat het monogram, GO van architect Otten.

De route start bij het station van Meppel en eindigt daar ook. Tegenover het station ligt Café La Porte, dat gehuisvest is in een mooi Art Nouveau-pand. Daar lunchen we en daarna gaan we naar Zwolle.

Organisatie

Doelstelling

De Stichting Kunst in Zicht legt zich toe op het verbreiden van kennis over beeldende kunst, architectuur en archeologie om de ontwikkeling van belangstelling voor kunst bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen. Daartoe organiseert Kunst in Zicht lezingen, wandelingen en excursies, waarin zowel historische als actuele onderwerpen op het gebied van beeldende kunst, architectuur en archeologie aan de orde komen en aandacht wordt besteed aan lopende tentoonstellingen. Alle lezingen, wandelingen en excursies worden verzorgd door deskundige docenten, voor het merendeel kunsthistorici, historici en archeologen.

Inschrijving

Inschrijving voor de activiteiten kan op vier manieren geschieden:

- *online* door het inschrijfformulier op www.kunstinzicht groningen.nl in te vullen en te versturen.
- *schriftelijk* door het inschrijfformulier in het programmaboekje in te vullen en te versturen naar Stichting Kunst in Zicht, Postbus 1181, 9701BD Groningen.
- *contante betaling* bij Boekhandel

van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen (alleen voor lezingen en wandelingen).

- *contante betaling* aan de zaal (alleen voor lezingen en wandelingen). Inschrijvingen worden behandeld in volgorde van binnenkomst. Nagegaan wordt of u donateur bent van de Stichting en of de activiteit niet is volgeboekt. Als u donateur bent, krijgt u korting op lezingen, cursussen en wandelingen. Ook voor excursies wordt aan de donateurs een korting verleend. U ontvangt als bevestiging van uw inschrijving een gespecificeerde rekening. Deze wordt per mail gestuurd of, als er geen mailadres bekend is, per post verzonden. Bij een reeks lezingen is het mogelijk slechts één of twee avonden bij te wonen, in **plaats** van het totale aantal bijeenkomsten.

Voorwaarden

Wanneer een programmaonderdeel door omstandigheden niet kan doorgaan, krijgen de deelnemers hiervan bericht in de week voor de geplande aanvangsdatum. Het reeds betaalde bedrag wordt uiteraard teruggestort. Afzeggen door deelnemers kan tot 21 dagen voor aanvang van het program-

maonderdeel. Het reeds betaalde geld wordt terugbetaald onder aftrek van 30% administratiekosten. Nadien is geen restitutie meer mogelijk.

Voorwaarden meerdaagse reizen

Voor meerdaagse reizen wordt door de Stichting Kunst in Zicht geen geld gerestitueerd. U kunt hiervoor een annuleringsverzekering afsluiten onder andere via onze reisorganisatie. Wordt een meerdaagse reis door ons geannuleerd, dan krijgt u hiervan tijdig bericht. Het door u gestorte geld ontvangt u dan uiteraard volledig terug. Voordelen van het donateurschap De donateurs van de Stichting Kunst in Zicht hebben een streepje voor. Ieder jaar wordt er speciaal voor de donateurs een activiteit georganiseerd. Daarnaast ontvangen zij automatisch halfjaarlijks het programmaboekje met het complete overzicht en eventuele aanvullende informatie over de activiteiten van Kunst in Zicht. Voorts krijgen de donateurs korting op de prijzen van lezingen, stadswandelingen en excursies. Voor minimaal € 15,00 per persoon per jaar (1 januari - 31 december) steunt u de activiteiten van Kunst in Zicht. U kunt zich opgeven door het aanmel-

dingsformulier achter in het boekje in te sturen. Voor meer informatie kunt u bellen met tel. (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks / buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Lezingen en excursies op bestelling

Kunst in Zicht verkoopt lezingen, wandelingen en excursies. Momenteel bemiddelt Kunst in Zicht al voor vele instellingen in Noord-Nederland. In het docentenbestand van Kunst in Zicht is een groot aantal sprekers opgenomen. Zij zijn gespecialiseerd op zeer diverse terreinen. Dat betekent dat het aantal onderwerpen, dat aangeboden kan worden, vrijwel onbeperkt is. Behalve lezingen, wandelingen en excursies kunnen cursussen van iedere gewenste lengte, over ieder gewenst onderwerp, op maat worden afgeleverd. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Carolien ten Bruggencate of Anna Keller, tel (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00- 13.00 uur rechtstreeks / buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Inschrijfformulier

Let op: per persoon een inschrijfformulier invullen en versturen!

titel/aanhef: .....

achternaam: .....

voorletters: .....

tussenvoegsel: .....

straat: .....

postcode plaats: .....

telefoon: .....

e-mail adres: .....

bankrekening (IBAN): .....

Kruis aan wat van toepassing is:

Ik ben donateur van Stichting Kunst in Zicht.

Na ontvangst van uw inschrijfformulier sturen wij u een factuur, die tevens uw inschrijfbewijs voor onze activiteiten is.

Datum .....

Handtekening .....

Nr.	Titel activiteit	Vol tarief	Gereduc. tarief	Kruis aan
A14201	Van Gogh tot Cremer. Nederlandse kunstenaars in Parijs	€11,00	€10,00	
A14202	Mexico-Stad	€22,00	€20,00	
A14203	Assen en de Interbellum-architectuur	€11,00	€10,00	
A14204	Het beeld van Augustus	€11,00	€10,00	
A14205	Van Vrouwe Vruchtbaarheid tot Boze Baard	€11,00	€10,00	
A14206	En God schiep de eenhoorn: geschiedenis van een dier dat niet bestaat	€11,00	€10,00	
A14207	Kazimir Malevich - De jaren van de figuratie	€11,00	€10,00	
A14208	Franse middag	€19,50	€17,50	
A14209	Grafiek!	€44,00	€40,00	
A14210	Binnenstad Beter	€11,00	€10,00	
A14211	Gewelstenen	€11,00	€10,00	
A14212	Jan Wiegers in Schwerin	€295,00	€270,00	
A14213	Oud Amelisweerd en Kasteel De Haar		€65,00	
A14214	Zwolle – Meppel	€75,00	€65,00	
A14215	Toeslag eenpersoonskamer	€40,00		

* Voor donateurs wordt een korting op lezingen, wandelingen, fietstochten, cursussen en excursies toegepast.

Verantwoorde overdracht van vermogen

U heeft uw vermogen zorgvuldig opgebouwd. Of het nu gaat om famili kapitaal, door uzelf vergaard vermogen of een mooi schilderij. Het is uw bezit waar u de verantwoordelijkheid en zorg voor heeft. Een goede estate-planning is gezien de steeds wijzigende regelgeving geen overbodige luxe. Daarmee legt u, als aanvulling op uw financiële planning, uw wensen ten aanzien van uw nalatenschap vast. **Notaris mr Heribert Delicaat** is estate-planner en zoekt samen met u naar de best passende fiscale constructie van schenking en vererving, nu en in de toekomst. Desgewenst komt hij voor een oriënterend gesprek bij u thuis. Maakt u daarvoor een afspraak?

Mr H.E. Delicaat, notaris/estate-planner, Brink 21, 9461 AR Gieten
0592-261217 kantoor@notariaataenhunze.nl www.notariaataenhunze.nl

---

Word nu donateur...

Kunst in Zicht

Postbus 1181

9701 BD Groningen

Voor minimaal € 15,00 per persoon per jaar (1 januari – 31 december) steunt u de activiteiten van Kunst in Zicht. U kunt zich opgeven door het aanmeldingsformulier in te vullen en naar ons op te sturen.

Ja,

ik word donateur

titel/aanhef: _____

achternaam: _____

voorletters: _____

tussenvoegsel: _____

straat: _____

postcode: _____

plaats: _____

telefoon: _____

e-mail adres: _____

bankrekening (IBAN): _____

Ons hele programma ook op internet:
www.kunstinzichtgroningen.nl